keramiske noter 64/2026

32. årgang

Keramikkens Venner

Reviews · Besprechungen · anmeldelser · Besprechungen · Reviews

Ved Gunnar Jakobsen

***Christine Swane*.** En mangfoldig ener. Red. af Anne-Mette Willumsen. Johannes Larsen Museet · Nivaagaards Malerisamling · Ribe Kunstmuseum, 2026. 264 s. ill. litt. noter. ib.

I anledning af, at det i år er 150 år siden, kunstnerinden Christine Swane (1876-1960) blev født, er tre museer gået sammen om efter tur at vise en stor udstilling af hendes værker: Først Johannes Larsen Museet i Kerteminde, så Nivaagaards Malerisamling og til sidst Ribe Kunstmuseum. Til udstillingen er udgivet en større monografi, hvor en række forfattere i hver deres afsnit beskriver forskellige sider af Swanes virke, hendes kunstneriske baggrund og udvikling, uddannelse, familiære relationer, inspirationskilder i ind- og udland og hovedstrømninger i hendes kunstneriske udtryk.

I bogens artikler er et hovedfokus naturligt nok på hendes maleri, men i et kapitel skrevet af Susanne Bruhn og Christina Rauh Oxbøll tages hendes arbejde med keramik op.

I artiklens indledning filosoferer forfatterne over balancen eller mangelen på samme i anerkendelsen af billedkunst overfor kunsthåndværk. Hvordan bedømmelsen har vekslet op til nutiden, og hvordan den var i Christine Swanes samtid, samt hvad det kan have betydet for hendes udfoldelse på området med kunsthåndværk, hvor hun ikke blot eksperimenterede med keramik, men også lidt med tekstiler. Keramikken kom ind i hendes liv på et ret sent tidspunkt, hun var 50 år, før hun i 1926 udførte sine første værker.

Det pointeres, hvorledes læreårene hos J.F. Willumsen kan have påvirket hende til at arbejde med keramik, og hvordan hun i 1926-1927 blev optaget på Kunstindustrimuseets Håndværkerskole med Thorkild Olsen som underviser og blev instrueret i at fremstille lertøj og arbejde med glasurer. Fra 1926 begyndte hun at udstille keramik og fortsatte med det regelmæssigt igennem mange år. I begyndelsen affødte det ikke stor interesse hos publikum, men i 1930'erne fik hendes keramik større bevågenhed og samledes af flere, ligesom lidt indkøbtes til museer.

Der er i dag visse vanskeligheder med at bedømme hendes arbejde som keramiker dækkende, da man ikke helt ved, hvad eller hvor meget hun udførte. Meget af det, hun producerede, er ikke dokumenteret, en del eksisterer formentlig ikke mere eller er ikke identificeret, da hun ikke altid signerede værkerne. Man kunne håbe, at denne udstillings omtale af keramikken måske kunne bringe ukendte værker frem.

Foruden bevarede værker tjener hendes tegningsarkiv med skitser og hendes bogsamling i Johannes Larsens Museets eje heldigvis til dokumentation af feltet.

Christine Swane producerede selv sin keramik, byggede egen ovn og arbejdede helst med lertøj. Blot én gang blev et værk produceret kommercielt efter hendes udkast, et stentøjsrelief til Skive Museums facade med byens byvåben, fremstillet af Den kongelige Porcelainsfabrik, udført fra 1940 og leveret i 1942.

Som keramiker er det ikke i teknisk elegance, at Christine Swane udmærker sig. Hendes arbejder i lertøj er ikke opdrejede, men primært håndformede eller opbyggede af lerplader i solide former, der samles med slikker. Værkerne står med et råt, lidt uforarbejdet udtryk, hvor skævheder og uregelmæssigheder på overfladen ikke skjules, men snarere understreges og somme tider accentueres af indridsede streger og konturer. På samme måde er hendes glasurer sjældent dækkende, men halvtransparente, hvad enten det er tinglasurer eller begitning, og hendes foretrukne kulører er lidt blege grønlige, blegblå, hvidlige, bleggule og brunlige toner.

Formgivningen i objekterne, tit vaser, lågfade, skåle, der ikke er brugskeramik, er ofte den simplest mulige. Fokus synes snarere at være på dekorationen, der tit trækkes op med kraftige, sorte konturer. Her fremtræder nogle værker med figurdekorationer af fodboldspillere, et ikke ukendt motiv i tidens billedkunst hos bl.a. Ha-

rald Giersing. På andre objekter, både tredimensionale og fliser, er dekorationen reduceret til et helt enkelt og abstrakt geometrisk formsprog, der synes fornyende for tiden og måske især er inspireret af udenlandske forbilleder. Her nævnes Marie Laurencin, Picabia og Kandinskys abstrakte motiver som mulig inspiration. En anden mulig, men ikke dokumenterbar kontakt, kunne være til gruppen omkring Linjen og Wilhelm Bjerke Petersen i 1930'erne. Ved siden af denne produktion findes også brugskeramik, hvor især flere testel, der viser en bemærkelsesværdig enkel formreduktion bl.a. i greb og hanke, fremstår med en elegance og lethed, der især opstår, fordi de er glaseret med en lys turkis glasur.

I artiklen gør de to forfattere deres bedste for at belyse Christine Swanes virke på dette felt ud fra det materiale, vi i øjeblikket har kendskab til og sætte det i relation til hendes virke som maler. Dette kapitel og alle øvrige i bogen afsluttes af meget grundige og udtømmende noteapparater, men en samlet bibliografi til bogen er desværre udeladt, ligesom man kunne have ønsket sig et engelsk resumé.

Vurderingen af Christine Swane som keramiker er dækkende, men vil måske kunne ændres og udbygges i fremtiden, hvis mere materiale dukker op.

Bogen er en grafisk nydelse, virkelig flot tilrettelagt med smuk typografi og sideopsætning. Den rummer mange helsidesfotografier, der går helt til kant, og billedsiden spiller smukt sammen med indslag af farvede sider i bl.a. grønt og terrakotta, rigtige "Swane-kulører", der går igen i hendes malerier, og her markerer noteafsnit m.m.

Bogen som helhed er et tiltrængt tilskud til den eksisterende litteratur om kunstnerinden og en fin markering af jubilæet.

Ulla Houkjær
Kunsthistoriker, seniorforsker. mag.art. og cand.mag.